

7 Muuttuva toimeentulotuki

TOIMEENTULOTUKI ON VIIMESIJAINEN toimeentuloturvan muoto. Sitä saa henkilö tai perhe, joka on tuen tarpeessa ja jonka tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin.

Kela vastaa perustoimeentulotuen myöntämisestä. Jos asiakkaalla on erityisiä menoja, joita perustoimeentulotuki ei kata, hänen on mahdollista hakea täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea sosiaalihuollosta hyvinvointialueilta.

Vuonna 2023 toimeentulotukea myönnettiin 263 000 kotitaloudelle ja 387 000 henkilölle. Niistä 28 prosenttia sai tukea pitkäkestoisesti (10–12 kk). Perustoimeentulotukea myönnettiin 727 miljoonaa euroa, täydentävää toimeentulotukea 29 miljoonaa ja ehkäisevää toimeentulotukea 23 miljoonaa euroa. (Toimeentulotuki 2023.)

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan on kirjattu toimeentulotukilain kokonaisuudistus, jolle on asetettu tavoitteeksi vahvistaa henkilön itsenäistä selviytymistä, vähentää pitkäaikaista toimeentulotukiriippuvuutta ja selkiyttää toimeentulotuen roolia viimesijaisena harkintaa vaativana perusturvaan kuuluvana rahaetuutena. Uudistuksella tavoitellaan 70 miljoonan euron säästöjä. (Valtioneuvosto 2023).

Uudistusta valmistelevan työryhmän loppumuistio julkaistiin 8.1.2025. Se sisältää työryhmän ehdotukset siitä, miten toimeentulotukilain kokonaisuudistukselle asetettuihin tavoitteisiin voitaisiin päästä. Hallitus tekee päätökset etenemisestä muistiota hyödyntäen. Toimeentulotukilain uudistusta koskeva hallituksen esitys valmistellaan kevään 2025 aikana ja esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2025.

Työryhmä ehdottaa muun muassa perusosan alentamista, jos ensisijaista etuutta ei ole haettu, perusosan alentamista koskevan prosessin tehostamista sekä työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisen velvoittavuuden tiivistämistä. Muistio sisältää myös ehdotukset esimerkiksi perusosan tason leikkaamisesta ja suojaosan poistosta. (Toimeentulotukilain kokonaisuudistusta valmistelevan työryhmän loppumuistio 2025.)

7.1 Perustoimeentulotuen uudistaminen

Kelan toimihenkilöiltä ja esihenkilöiltä sekä sosiaalityöntekijöiltä tiedusteltiin kantaa erilaisiin viimeaikaisessa keskusteluissa ilmenneisiin perustoimeentulotuen perusosaa koskeviin väittämiin. Erityisesti keskityttiin perusosan alentamista ja sen jälkeistä asiakkaiden Kelasta sosiaalitoimeen ohjausta koskeviin näkökulmiin.

Perustoimeentulotuen perusosa vaihtelee hakijan kotitalouden koon mukaan. Vuonna 2025 se on esimerkiksi yksinasuvalle 593,55 euroa kuukaudessa (Kela 2025). Perustoimeentulotuen perusosaa voidaan leikata 20 prosenttia, mikäli asiakas kieltäytyy tarjotusta työpaikasta tai työllistymistä edistävistä toimista. Ennen perusosan leikkausta asiakasta informoidaan seurauksista ja hänellä on mahdollisuus perustella, miksi leikkaus on kohtuuton hänen tilanteessaan. Myös sosiaalihuolto voi antaa Kelalle lausunnon asiakkaan perusosan alentamiseen vaikuttavista tekijöistä. Tarvittaessa asiakas ohjataan Kelasta sosiaalitoimeen palvelutarpeen arviointiin. Mikäli asiakas kieltäytyy toistuvasti palveluista eikä osallistu palvelutarpeen arviointiin, voidaan perusosaa alentaa 40 prosenttia. Päätöksen alennuksesta tekee Kela. Ennen päätöstä Kelalla on kuitenkin velvollisuus ohjata asiakas sosiaalitoimeen palvelutarpeen arviointia varten. (Laki toimeentulotuesta 1412/1997 10 §, 10a§, 15 §.)

Vastaajien näkemykset väittämiin on pelkistetty oheiseen taulukkoon niin, että mukaan on otettu kultakin vastaajataholta eniten kannatusta saanut kanta, joko saman- tai erimielisyys (taulukko 1). Koko jakauma on esitetty liitteessä 1.

Yksimielisimpiä Kelan toimi- ja esihenkilöt sekä sosiaalityöntekijät ovat viidestä väittämästä. Vastaajista enemmistö ei usko, että perustoimeentulotuen perusosan alentaminen edistää asiakkaiden työllistymistä. Vielä voimakkaammin vastaajat kannattavat 150 euron suojaosan eli ansiotulovähennyksen säilyttämistä. Perusosan 40 prosentin alentamistilanteissa asiakas on vastaajista enemmistön mielestä jatkossakin ohjattava Kelasta sosiaalitoimeen. Yli puolet kaikista Kelan vastaajista katsoo, että perustoimeentulotuen perusosan alentaminen on liian monimutkainen prosessi. Sosiaalityöntekijöistäkin prosessin monimutkaisuus saa eniten kannatusta, mutta harvemmalta (37 %) kuin Kelassa. Hypoteettista väittämää, koko perustoimeentulotuen epäämistä asiakkailta, vastustaa enemmistö sosiaalityöntekijöistä ja Kelan vastaajista.

TAULUKKO 1.

Kelan toimihenkilöiden ja esihenkilöiden sekä sosiaalityöntekijöiden näkemykset¹ perustoimeentulotukea koskevista väittämistä.

Väittämä	Vastaajissa eniten samaa mieltä		Vastaajissa eniten eri mieltä	
Perusosien tasot ovat riittävät	Kelan toimihenkilöt	58 %	sosiaalityöntekijät	61 %
	Kelan esihenkilöt	62 %		
Hyväksyttävien asumismenojen taso on riittävä	Kelan esihenkilöt	53 %	Kelan toimihenkilöt	52 %
			sosiaalityöntekijät	79 %
Korvattavien lääkkeiden kattavuus on tällä hetkellä tarkoituksenmukainen	Kelan toimihenkilöt	52 %	sosiaalityöntekijät	48 %
	Kelan esihenkilöt	62 %		
150 euron suojaosa (ansiotulovähennys) tulee säilyttää	Kelan toimihenkilöt	75 %		
	sosiaalityöntekijät	75 %		
	Kelan esihenkilöt	66 %		
Perusosan alentaminen edistää asiakkaan työllistymistä			Kelan toimihenkilöt	55 %
			sosiaalityöntekijät	77 %
			Kelan esihenkilöt	49 %
Perusosan alentaminen edistää palveluihin hakeutumista	Kelan toimihenkilöt	54 %	sosiaalityöntekijät	51 %
	Kelan esihenkilöt	55 %		
Perusosan alentaminen on liian monimutkainen prosessi	Kelan toimihenkilöt	53 %		
	Kelan esihenkilöt	54 %		
	sosiaalityöntekijät	37 %		
Sosiaalityön lausunnoilla on vaikutusta perusosan alentamispäätöksiin	Kelan toimihenkilöt	49 %		
Perusosan alentamisesta pitäisi luopua	sosiaalityöntekijät	44 %	Kelan toimihenkilöt	61 %
			Kelan esihenkilöt	48 %
Velvoitteesta ohjata asiakas Kelasta sosiaalitoimeen perusosan (40 %:n) alentamisen yhteydessä tulisi luopua			Kelan toimihenkilöt	58 %
			sosiaalityöntekijät	52 %
			Kelan esihenkilöt	54 %
Perusosan alentamisen lisäksi tulisi olla mahdollista evätä asiakkaalta perustoimeentulotuki kokonaan			Kelan toimihenkilöt	55 %
			sosiaalityöntekijät	77 %
			Kelan esihenkilöt	45 %

¹Taulukossa on yhdistetty täysin samaa mieltä ja samaa mieltä -vastaukset ja vastaavasti täysin eri mieltä ja eri mieltä -vastaukset. Jakaumat sisältävät myös ei osaa sanoa -vastaukset. Koko jakaumat on esitetty liitteessä 1.

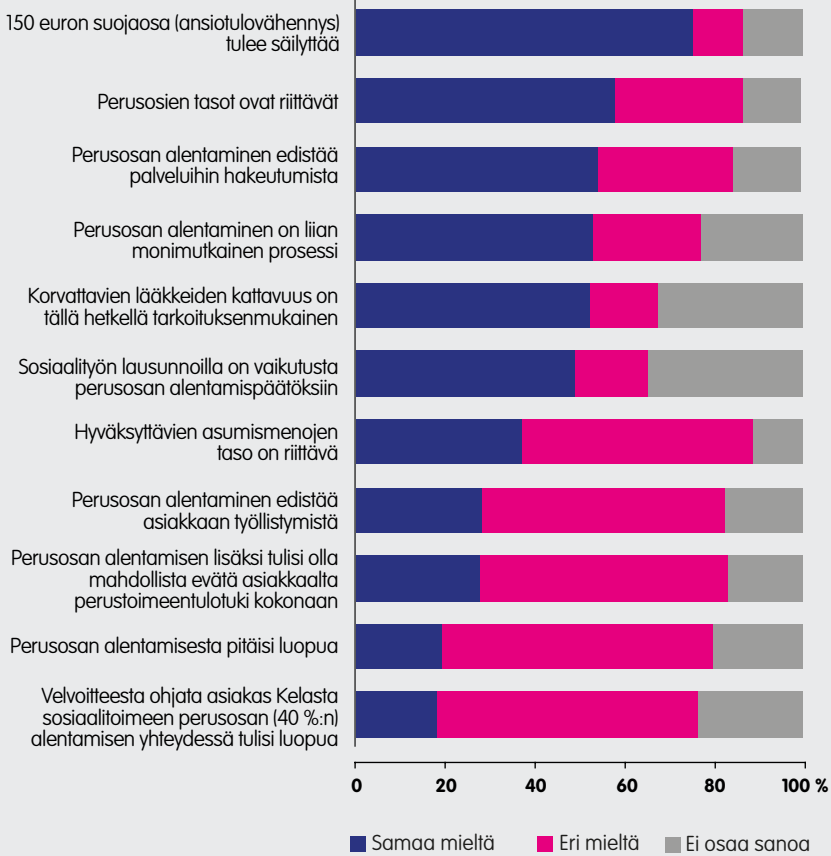
Enemmistö sosiaalityöntekijöistä ja Kelan toimihenkilöistä pitää hyväksyttävien asumismenojen tasoa tällä hetkellä riittämättömänä. Kelan esihenkilöt ovat tästä eri mieltä. Muista tiedustelluista etuuden tasoon vaikuttavista seikoista vastaajat ovat erimielisiä. Sosiaalityöntekijöistä suurin osa pitää perusosien tasoa riittämättöminä ja korvattavien lääkkeiden kattavuutta epätarkoituksenmukaisena. Kelan toimi- ja esihenkilöt ovat niihin pääosin tyytyväisiä.

Kelan ja hyvinvointialueiden vastaajien kesken on selkeästi erilaiset näkemykset siitä, tulisiko perusosan alentamisesta luopua kokonaan. Erityisesti Kelan toimihenkilöt vastustavat ajatusta. Sosiaalityöntekijöistä useampi (44 %) kannattaa alentamisesta luopumista, silti eri mieltä oleviakin on yli kolmannes vastanneista (35 %). Kelan vastaajat myös luottavat enemmän siihen, että perusosan alentaminen edistää asiakkaiden hakeutumista palveluihin. Sosiaalityöntekijöiden enemmistö ei tähän usko.

Kelan toimihenkilöt katsovat painokkaammin, että sosiaalityön lausunnoilla on vaikutusta perusosan alentamispäätöksiin. Sosiaalityöntekijöistä suurin osuus (37 %) ei osannut ottaa asiaan kantaa. Loppujen näkemykset jakautuivat lähes tasan noin kolmanneksen luottaessa sosiaalityön lausuntojen vaikuttavan perusosan alentamispäätöksiin ja lähes kolmasosan epäillessä sitä.

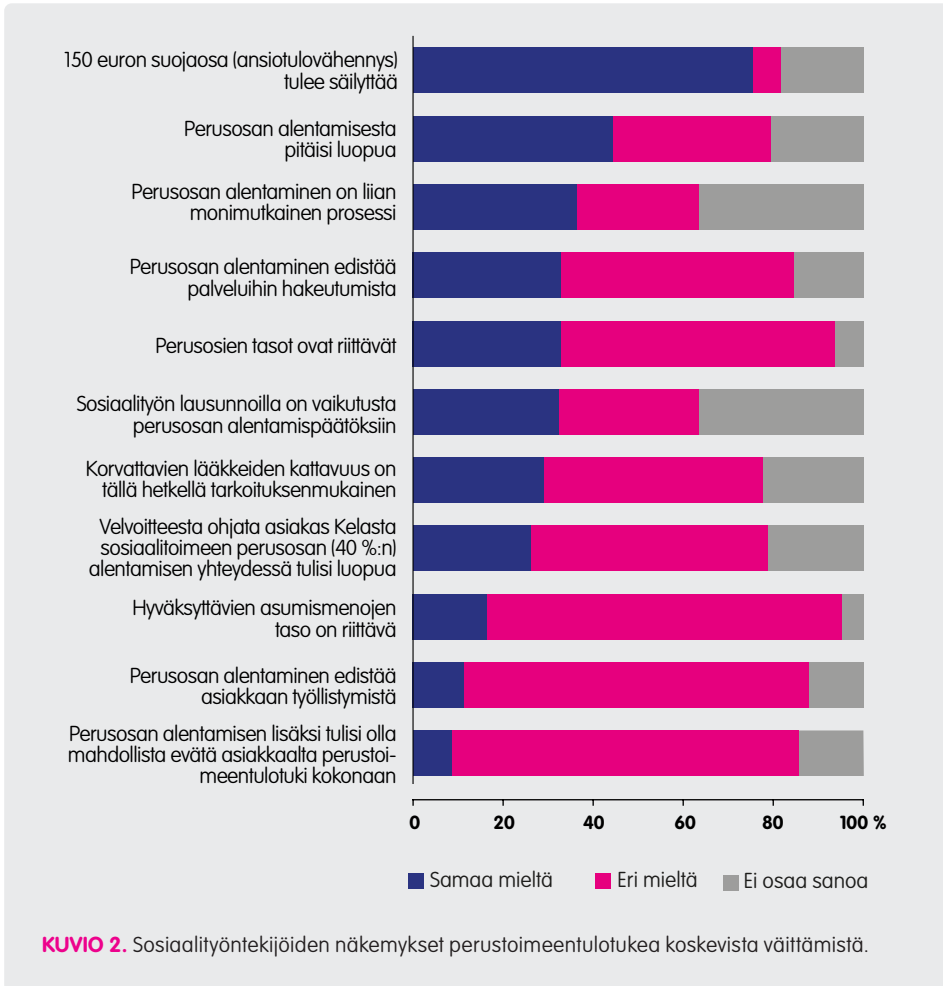
Mikäli tarkastellaan pelkästään Kelan toimihenkilöiden tai sosiaalityöntekijöiden näkemyksiä esitetyistä väittämistä, käy selkeästi ilmi, millaisia painotuksia esitetyt väittämät saavat käytännön asiakastyössä yhden ammattiryhmän sisällä.

Kelan toimihenkilöt ovat vahvimmin yksimielisiä siitä, että 150 euron suojaosuus tulee säilyttää perustoimeentulotuessa huomioitavissa tuloissa (kuvio 1). Tätä mieltä oli 75 prosenttia Kelan toimihenkilöistä. 61 prosenttia Kelan toimihenkilöistä ei kannata perusosan alentamisesta luopumista. 58 prosenttia Kelan toimihenkilöistä vastustaa asiakkaan sosiaalitoimeen ohjaamisesta luopumista perusosan alentamisen jälkeen. Yhtä moni toimihenkilö pitää perustoimeentulotuen tämänhetkisiä tasoa riittävinä. Kaikista muistakin väittämistä yli puolet (52–55 %) Kelan toimihenkilöistä on yksimielisiä.

KUVIO 1. Kelan toimihenkilöiden näkemykset perustoimeentulotukea koskevista väittämistä.

Sosiaalityöntekijät ovat kaikkein painokkaimmin sitä mieltä, että hyväksyttävien asumismenojen taso on riittämätön, perusosan alentaminen ei edistä asiakkaan työllistymistä, perustoimeentulotukea ei tulisi saada evätä kokonaan ja 150 euron suojaosa tulee säilyttää (kuvio 2). Tätä mieltä oli 75–79 prosenttia sosiaalityöntekijöistä. Eniten sosiaalityöntekijöiden näkemykset puolestaan hajosivat, kun tiedusteltiin sosiaalityön lausuntojen vaikutusta perusosan alentamispäätöksiin, luopumista perusosan alentamisesta kokonaan ja perusosan alentamisprosessin monimutkaisuutta.

Asiakkaiden ohjaus Kelasta sosiaalitoimeen

Ohjausta Kelasta sosiaalitoimeen voidaan toteuttaa toimeentulotukilain tai sosiaalihuoltolain mukaisella menettelyllä. Toimeentulotukilain ohjaus koskee tilanteita, jossa perustoimeentulotuen perusosaa harkitaan Kelassa alennettavaksi (Laki toimeentulotuesta 1412/1997 10 §, 10a§). Sosiaalihuoltolain mukainen ohjaus tarkoittaa puolestaan tilanteita, joissa perustoimeentulotuki on asiakkaan välttämättömiin tarpeisiin riittämätön, jolloin asiakkaan pyynnöstä hakemus siirretään Kelan perustoimeentulotukipäätöksen jälkeen sosiaalitoimeen – tai asiakas ohjataan hakemaan itsenäisesti sosiaalitoimeen täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea. Hakemuksen siirto sosiaalitoimeen on yleisin ohjauksen muoto. (Toimeentulotukilain kokonaisuudistusta valmistelevalle työryhmän loppumuistio 2025.)

Sosiaalityöntekijät pitävät kokemuksensa perusteella pääsääntöisesti molempia tapoja tarpeellisina ohjattaessa asiakkaita Kelasta sosiaalitoimeen. Sekä sosiaalihuoltolain mukaista ohjausta että toimeentulotukilain mukaisia ilmoituksia piti tarpeellisina menettelyinä kaksi kolmesta sosiaalityöntekijästä (67 %).

Pelkästään sosiaalihuoltolain mukaista ohjausta piti toimivimpana noin neljännes (24 %) sosiaalityöntekijöistä ja pelkästään toimeentulotukilain mukaista ohjausta selvästi harvempi, kuusi prosenttia.

Muutamit sosiaalityöntekijät mainitsivat avovastauksissaan jonkin muun tavan, joilla pyrittiin kontaktoimaan asiakkaita tehokkaammin ja erottelemaan jo varhaisessa vaiheessa sosiaalityön tuesta hyötyvät. Asiakasta koskevasta huolesta kuvattiin saatavan yksityiskohtaisempaa käsitystä puhelimitse. Sosiaalityöntekijät kuvasivat myös säännöllisiä, esimerkiksi kerran kuukaudessa tehtäviä asiakaskäyntejä ja asiakkaan ohjausta ja informointia hyvinvointialueen palveluista. Tilanteisiin, joissa asiakas ei hakeudu sosiaalityöhön, toivottiin kevyempää menettelyä.

”Molempia varmasti tarvitaan, automaatti-ilmoitusten käsittelyssä pitäisi sosiaalipuolella olla joku hyvin kevyt menettely niiden ilmoitusten kohdalla, joista jo valmiiksi tiedetään, että asiakkaan tavoittelu on ns. turhaa työtä.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

Kelasta sosiaalitoimeen ohjattujen asiakkaiden jatkopolku

Perustoimeentulotuen perusosan alentaminen on koskenut tammi-elokuussa 2024 noin 12 700 henkilöä kuukaudessa, mikä oli 5,2 prosenttia tuen saajista (Mäkinen 2025). Alentaminen voi kestää enintään kaksi kuukautta kerrallaan (Laki toimeentulotuesta 1412/1997 10 §).

Sosiaalityöntekijöiltä tiedusteltiin, minne asiakkaat pääsääntöisesti ohjautuvat perusosan alentamispäätöksen jälkeen. Sosiaalityöntekijöistä valtaosa, 72 prosenttia, kuvasi asiakkaiden ohjautuvan pääsääntöisesti sosiaalipalveluihin palvelutarpeen arvioon. Selvästi harvempi, noin kymmenesosa (11 %) vastaajista kertoi näiden asiakkaiden ohjautuvan suunnitelmalliseen sosiaalityöhön. Tulokset eivät kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikki Kelasta ohjatut asiakkaat tavoitettaisiin.

Joka kuudes sosiaalityöntekijä (17 %) vastasi asiakkaiden ohjautuvan perusosan alentamisen jälkeen pääsääntöisesti jonnekin muualle. Avovastauksissa tätä täsmennettiin useimmiten niin, ettei asiakasta tavoiteta palvelutarpeen arvioinnin tekemiseksi tai hän ei tule sovitulle ajalle. Tämän pääteltiin tarkoittavan esimerkiksi sitä, että asiakas on päättänyt tulla toimeen pienemmällä perustoimeentulotuella tai hän hyödyntää esimerkiksi ruokajonoja. Osa näistä ihmisistä hakee vastaajien mukaan jatkossa sosiaalitoimesta tukea ruokaan tai laskurästeihin.

”Kontaktiin sosiaalihuollon kanssa, mutta suurin osa kieltäytyy palvelutarpeen arvioinnista ja sosiaalipalveluista. Pientä osaa päästään auttamaan pta:n [palvelutarpeen arvioinnin] ja suunnitelmallisen sosiaalityön keinoin.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Ei mihinkään, suurin osa ei vastaa pta:n aloittamisen yhteydenottoihin ja joko pärjäälee pienemmällä perusosalla tai laittavat esim. työnhaun kuntoon.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

Osa asiakkaista ohjautuu sosiaalityöntekijöiden mukaan ilmoittautumaan työttömäksi työnhakijaksi tai työllistymistä edistäviin palveluihin, terveyspalveluihin tai lastensuojeluun.

”Työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumaan.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Pieni osa terveydenhoitoon, jos ei ole työkuuntoinen.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

Avovastauksissa kuvattiin, että toimeentulotuen perusosan alennuksen saaneita asiakkaita voidaan käytännössä tavoitella kevyemmin, niin ettei kaikkien edellytetä tulevan varsinaiseen palvelutarpeen arviointiin. Esimerkiksi informoidaan asiakasta siitä, miten voi hakeutua halutessaan palvelutarpeen arviointiin tai tehdään puhelimitse lyhyt selvitys asiakkaan tilanteesta. Sosiaalityön toimintatapa voi olla myös vaihteellinen niin, että ensin perustoimeentulotuen perusosan alentamispäätöksen saanut

asiakas ohjataan yksikköön, jossa ratkaistaan, onko tarvetta tehdä palvelutarvekartoitus.

”Asiakkaille laitetaan info, miten voi hakeutua pta:han halutessaan.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Lyhyt selvitys/puhelinkontakti.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

Vastauksista myös ilmeni, ettei ruuhkautuneissa palveluissa aina ehditä reagoida systemaattisesti perusosan alennuksen saaneiden ihmisten tilanteeseen.

”Jää roikkumaan listalle, jota kukaan ei ehdi tarkastaa.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

Perustoimeentulotuen perusosan alentamisprosessin kehittäminen

Sosiaalityöntekijät sekä Kelan toimihenkilöt ja esihenkilöt pohtivat avovastauksissaan sitä, miten toimeentulotuen perusosan alentamisen prosessia tulisi kehittää. Varsinaisia kehitysehdotuksia tai muita näkemyksiä 1249 kyselyyn vastanneesta esitti neljäsosa, 313 vastaajaa.

Näkemykset voi jakaa karkeasti kolmeen ryhmään. Ensimmäkin osa vastaajista haluaa luopua kokonaan perusosan alentamisesta. Heistä muutamat esittivät tilalle myös jotain muuta mallia. Toinen ryhmä esittää prosessin nopeuttamista ja muita muutoksia, jotka merkitsevät useimmiten asiakkaille ehtojen kiristymistä. Kolmas ja laajin joukko esittää erilaisia korjausehdotuksia nykyiseen järjestelmään. Nämä ovat ennen kaikkea käytäntöjen selkeyttämistä niin asiakkaalle kuin viranomaisille.

Runsas kymmenesosa avovastauksiin vastanneista, erityisesti sosiaalityöntekijät, muistuttivat tässäkin kysymyksessä, ettei perustoimeentulotuen perusosaa tule alentaa. Tätä perusteltiin niin, että toimeentulotuki on viimesijainen turva, jonka taso on jo sinänsä matala. Sen alentaminen ei motivoi ketään. Perusosan leikkauksia myös saatetaan kompensoida hakemalla täydentävää toimeentulotukea sosiaalitoimesta.

Jotkut vastaajista kyseenalaistivat perusosan leikkaamisen mielekkyyden niin, ettei perusosan alentamisella ole saavutettu sillä tavoiteltuja vaikutuksia. Monet asiakkaat, joilta perusosaa on alennettu, eivät kykene selviytymään itsenäisesti. Heidän elämäntilanteensa voi olla vaikea tai elämänhallintansa huono esimerkiksi päihde- tai mielenterveysongelmien vuoksi. Kaikki asiakkaat eivät ole työkykyisiä tai heillä ei ole oikeutta ensisijaisiin etuuksiin.

”Minusta alentaminen ei toteuta sitä, minkä vuoksi se on alun perin luotu, eli en usko sen edistävän asiakkaiden aktiivisuutta tai itsenäistä selviytymistä. Itse prosessi on myös hankala ja aikaa vievä. Sekin aika olisi järkevämmiin käytössä jossakin muussa toiminnassa.”

KELAN ESIHENKILÖ

”Perusosan alentaminen on mielestäni täysin kohtuuton ja toimimaton prosessi, josta pitäisi luopua kokonaan. En näe siinä mitään hyötyjä, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta ja vähimmäisturvan varassa eläviltä leikataan. Monissa tapauksissa tämä vain lisää velkaantumista sekä eriarvoisuutta.”

KELAN TOIMIHENKILÖ

”Se pitäisi poistaa. Ihminen, joka ei kykene esim. hakemaan työtä (oli syynä psyykkiset syyt tai päihteet), ei aktivoidu sen enempää, että jo ennestään erittäin pientä tukea leikataan.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Kaikki eivät ole työkuntoisia, esim. vakavasti päihderippuvaiset, eikä heille muodostu oikeuksia ensisijaisiin etuuksiin (sairauspäiväraha, työttömyysetuus). Tästä sitten leikataan perusosaa, joka aiheuttaa jo taloudellisissa vaikeuksissa olevia entistä vaikeampaan taloudelliseen tilanteeseen.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Perusosan alentaminen aiheuttaa asiakkaalle toivottoman tilanteen esimerkiksi silloin, kun asiakas on työ- tai toimintakyvytön eikä saa laitettu työnhakua voimaan, koska pitää asioida paikan päällä te-palveluissa eikä ole voimavaroja tähän. Usein näillä henkilöillä on jo sairastamisen etuudet käytetty tai ne on hylätty, mutta omien voimavarojen puute estää selvittämästä mahdollisuutta muihin etuuksiin tai muita ensisijaisia etuuksia ei vaan ole.”

KELAN TOIMIHENKILÖ

Niin joustavoittamista kuin kiristyksiäkin ehdottaneet vastaajat toivat esille, että perustoimeentulotuen alentaminen koskee hyvin erilaisia asiakkaita. Vaikka eniten nostettiin esiin erilaiset terveydelliset ongelmat, mainitsivat monet myös opintotuelta pudonneet ja opintojaan viimeistelevät asiakkaat, joiden tilanteessa katsottiin niin ikään tarvittavan harkintaa.

”--- Perusosan alentaminen on osoittautunut ongelmaksi erityisesti toista tutkintoaan opiskeleville, joilla opintotukikuukaudet ovat loppuneet. Pitäisi olla parempi vaihtoehto, kuin että asiakkaat jättävät tutkintonsa kesken. Väliinputoajia ovat myös asiakkaat, jotka eivät ole työkykyisiä, mutta eivät esimerkiksi terveydenhuollossa olevien tutkimusten keskeneräisyyden tai muiden resurssipulaan liittyvistä syistä pysty riittävän nopeasti hakemaan sairauslomaan vaadittavaa lääkärinlausuntoa.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Suuri osa asiakkaista on opiskelijoita, joilla ei ole opintoetuuskuukausia käytettävissä, eikä heitä hyväksytty työttömäksi työnhakijaksi, koska opiskelu on kokopäiväistä. Tässä kohtaa palvelutarpeen arviolla ei ole mitään merkitystä.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

Muutammat vastaajat esittivät **perustoimeentulotuen perusosan alentamisesta luopumista ja sen korvaamisesta muulla mallilla**. Vaihtoehtoina mainittiin perustulo, yhteispalvelupistetyyppinen palvelu tai panostaminen ensisijaisiin etuuksiin. Vastaajat myös kokivat hankalana sen, että työttö-

myysturvaan tai työnhakijaksi ilmoittautumisen laiminlyöntejä sanktioidaan viimesijaisessa etuudessa, toimeentulotuessa. Jotkut vastaajat ehdottivat sanktioiden sijaan asiakkaiden motivointia esimerkiksi korottamalla suojaosan tai perusosan tasoa aktiivisuudesta. Aktiivisuutta voisi osoittaa esimerkiksi osallistumalla järjestötyöhön tai vapaaehtoistoimintaan.

”Prosessin tulisi oikeasti olla kannustava, ei lannistava. Ihmisten pitäisi saada riittävä ohjausta ja neuvontaa, ei vain rankaisemista.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Missään nimessä viimesijaisesta etuudesta ei saisi leikata, edes perusosan alentamisen muodossa. Asiakasta tulisi kannustaa työntekoon tarjoamalla isompi suojaosa. --- Porkkana toimii aina keppiä paremmin ja toimeentulotukiasiakkaat tarvitsevat kaikista eniten juuri tukea ja apua. Leikkauksilla ja perusosan alentamisella ahdistamme muutenkin heikommassa asemassa olevaa asiakasta vieläkin pahemmin nurkkaan.”

KELAN TOIMIHENKILÖ

”Muut etuudet ensin kohdalleen ja sitten perustoimeentulotuen koko prosessi uudelleen harkittavaksi. Tarvitaanko perusosan alentamisen prosessia ollenkaan? Onko se tällaisena hyvä?”

KELAN ESIHENKILÖ

”Muiden palvelujen ja etuuksien sanktioinnit olisi hyvä hoitaa niiden piirissä, ei viimesijaisen turvan piirissä.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Yhteispalvelupisteet takaisin (ns. työvoimatoimisto/sostoimi/kela/terveydenhuolto)”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Perustoimeentulotuen alentamisprosessista pitäisi osittain luopua ja/ tai kehittää tilalle korvaavia tapoja asiakkaan osallisuutta tukevaa toimintaa. Esimerkiksi järjestötyöhön ja muuhun vapaaehtoistoimintaan osallistumalla voisi välttää alentamisprosessin.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Poistaa kokonaan ja tilalle yksi universaali etuus.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

Perusosan alentamisprosessiin **kiristystä esittävät** toivat esille erityisesti neljä näkökulmaa: lisää velvoittavuutta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumiseen ja ensisijaisten etuuksien hakuun, nopeampi alentamisprosessi, pidempi perusosan alennuksen kesto sekä lisää vastuuta asiakkaalle itselleen. Näitä ehdotuksia antoi avovastauksiin vastanneista karkeasti neljäsosa. Tiukempia sääntöjä esittivät tuntuvasti useammin Kelan vastaajat kuin sosiaalityöntekijät.

Avovastauksiin vastanneiden mukaan perustoimeentulotuen alentamisprosessia tulisi nopeuttaa. Vastaajat kokivat, että asiakasta ensin ”uhkailaan” kuukausia ennen kuin perusosaa alennetaan. Seurausten venyessä asiakkaalle voi jäädä epäselväksi alentamisen syy. Kelan toimihenkilöitä turhauttavat myös perusosan alentamista koskevat monivaiheiset asiakkaan kuulemiset ja ohjaukset.

”Asiakkailla tulisi olla alusta lähtien selkeä tieto, että alentaminen on mahdollista sekä tiedossa keinot, miten asialta vältyttyä. Perusosan alentaminen tulisi tapahtua nopeasti, mikäli asiakas laiminlyö velvollisuutensa”

KELAN TOIMIHENKILÖ

”Kela on varsin myötämielinen asiakkaita kohtaan, kun kysymys on perusosan alentamisesta. Prosessi kestää liiankin pitkään ja on sosiaalitoimelle raskas tehtävä houkutella asiakasta paikalle. Asiakkaan oma vastuu pitäisi huomioida.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Liian monta kuulemista ja asioiden pitkittämistä. Prosessi työllistää itse itseään! On holhousta, että asiaa vielä lähdetään tarkistamaan sosiaalitoimesta, jos sitä kerran on jo asiakkaalta itseltä pyydetty eikä hän ole toiminut annettujen ohjeiden mukaisesti. Asiakkaan sanaan luotetaan monessa muussakin asiassa, niin kyllä luottamus myös toisin päin (=lue asiakkaan velvollisuus) tulee myös olla.”

KELAN TOIMIHENKILÖ

Asiakkaan vastuuta kaivattiin prosessin eri vaiheissa, niin ensisijaisten etuuksien hakuun ja työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumiseen, kuin tietojen toimittamisesta Kelaan ja sosiaalitoimen yhteydenottoihin vastaamisessa. Muutamat vastaajat esittivät, että vastuu sosiaalitoimeen ilmoittautumisesta tulisi olla asiakkaalla, nyt viranomaiset työllistävät menettelyllä toisiaan.

Eräät vastaajat pohtivat, että toimeentulotuesta on muodostunut lainsäätäjän tarkoittamasta tilapäisestä etuudesta osalle asiakkaista pysyväksi mielletty etuus. Heiltä odotettiin vastuunkantoa oman taloudellisen tilanteen kohentamisessa – tai velvoitetta osallistua vastikkeeksi johonkin toimintaan.

”--- Ehtona perustoimeentulotuen saamiselle tulisi olla se, että ensisijaiset etuudet ovat haettuna ja sen ratkaisemiseen tarvittavat liitteet/selvitykset toimitettuna. Perusosan alentamisesta luopuminen ja asiakkaan velvoittaminen hakemaan ensisijaiset etuudet nopeuttavat käsittelytyötä ja on myös asiakkaan etu.”

KELAN TOIMIHENKILÖ

”Velvoittavuutta tulee lisätä, ensisijaiset etuudet pitää hakea ensin ja työnhaku pitää olla voimassa työttömillä, perusosaa pitäisi saada alentaa myös, kun on kieltäytynyt työstä tms. velvoitteesta TE-palveluissa, tällä hetkellä on paljon asiakkaita, jotka hakevat vain toimeentulotukea asumistuen lisäksi koska se ei velvoita ja on helpompaa saada.”

KELAN TOIMIHENKILÖ

”Toimeentulotukilakikin ohjaa, että tukea voi saada, jos ei ole mahdollista muilla tavoin itseään elättää, joten olisi tärkeää noudattaa lain ajatusta - hakijan tulisi selvittää oikeudet ensisijaisiin etuuksiin ja esim. mikäli hakija ei selvitä, niin tuki huomioitaisiin kuten opintolainakin laskennallisena, kunnes hakija on tilanteensa selvittänyt. Myös asumistuessaan huomioidaan automaattisesti jotain tuloja, vaikka hakija ei mitään saisikaan. ---”

KELAN TOIMIHENKILÖ

”Mielestäni pitäisi kiinnittää huomiota ennaltaehkäiseviin palveluihin, jotta perusosaa ei edes tarvitsisi lähteä alentamaan. Toisaalta perusosan alentamisen pitäisi olla niin tuntuva, että asiakas haluaa mieluummin hakeutua palveluiden piiriin tai edes aktivoitua asioidensa hoitamisen suhteen. 20 % ei vielä aiheuta tällaista impulssia. Osa ei edes huomaa perusosan alentamista, koska esimerkiksi vanhemmat avustavat. --- Mielestäni paras ratkaisu olisi se, että jokainen perustoimeentulotuen saaja velvoitettaisiin kuntonsa ja kykynsä mukaisesti johonkin toimintaan, jotta saa perustoimeentulotuen maksuun. Perustoimeentulotuen hakeminen on tehty liian helpoksi ja asiakkaan vastuu on hämärtynyt. Osa ei enää ymmärrä mitä haetaan ja että kyseessä on viimesijainen etuus.”

KELAN TOIMIHENKILÖ

Osa perusosan alentamiseen kiristystä esittäneistä katsoi, että perusosaa tulisi olla mahdollista alentaa nykyistä pidempikestoisesti. Muutamat vastaajat katsoivat, että myös perustoimeentulotuki tulisi voida evätä kokonaan, mikäli asiakas ei hakeudu määräajassa työllisyyspalveluihin.

”Perusosan alentamisen prosessi ei saa asiakkaita käynnistämään työnhakua. 4–6 kk alentamisesta tulisi luopua ja antaa asiakkaalle määräaika hakeutua TE-toimiston palveluihin. Määräajan jälkeen olisi katkaistava oikeus toimeentulotukeen. Kuuleminen tulisi tapahtua kerran, jolloin selvitetään TE-toimistosta työnhaun tilanne sekä sosiaalihuollosta palvelutarve sekä asiakkuus.”

KELAN TOIMIHENKILÖ

Mikäli asiakas ei kykene tai halua huolehtia itse toimeentulostaan, tulisi joidenkin vastaajien mukaan olla mahdollisuus hoitaa suoraan Kelasta asiakkaan välttämättömät kulut asumiseen, ruokaan ja lääkkeisiin välitystilien kautta tai maksusitoumuksilla.

”Jos asiakas ei toimeennu korjaamaan itse omaa tilannettaan toistuvista kehotuksista huolimatta, pitäisi seurauksena olla välitystili, jotta välttämättömät maksut hoituisivat. Asuminen, ruoka ja lääkkeet pitäisi aina turvata.”

KELAN TOIMIHENKILÖ

”Jos asiakas ei hae ensisijaisia etuuksia eikä muutoinkaan halua täyttää velvollisuutta huolehtia omasta toimeentulostaan, niin tosiasiallisesti tähän ei ole mitään keinoa puuttua. Voisiko tällaisissa tilanteissa ajatella, että perusosan alentamisen sijaan asiakkaalle myönnettäisiin esim. määrärajan vain välttämätön tuki ruokaan, asumiseen ja lääkkeisiin. Elintarvike- ja lääkemaksusitoumus ja vuokra suoraan vuokranantajalle.”

KELAN ESIHENKILÖ

Perustoimeentulotuen perusosan alentamisprosessiin ehdotettiin erilaisia **asiakkaan tilannetta helpottavia tai prosessia joustavoittavia käytäntöjä**. Selvästi yli puolet avovastauksiin vastanneista ehdotti tällaisia ratkaisuja. Vastaajat pitävät perustoimeentulotuen alentamisprosessia työläänä ja monimutkaisena niin asiakkaalle kuin viranomaisille. Perusosan alentamisprosessin sanktioluonteen takia perusosan alentamisen menettelyyn liittyy kontrollia. Vastaajat kokevat työläänä sen, että Kelan toimihenkilöiden on selvitettävä tarvittavien tositteiden puuttuessa niin työllisyyspalveluista kuin sosiaalitoimesta sitä, onko asiakas ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi tai ottanut yhteyttä sosiaalitoimeen. Kelan, sosiaalitoimen ja työllisyyspalveluiden yhteydenottokanavien tulisi mahdollistaa asiakkaan asioiden nopeampi selvittely. Tähän ehdotettiin ruuhkaisten viranomaispuhelinlinjojen tilalle sähköisiä kanavia.

”Perusosan alentamisen prosessissa hidasteena on tiedonkulku. Paremmat yhteydenpitokanavat kuntien työllisyyspalveluihin ja hyvinvointialueiden sosiaalipalveluihin sujuvoittaisivat prosessia.”

KELAN TOIMIHENKILÖ

”TE-palvelujen lausunnot pitäisi näkyä suoraan Kelassa. Sosiaalipalvelujen puhelinpalvelut eroavat eri kunnissa. Palvelutarpeen arviointia ei voida enää kysyä iltapäivästä joillain alueella. Asiakkaat saavat eriarvoista kohtelua riippuen siitä missä kunnassa asuvat ja mihin aikaan hänen hakemuksensa käsitellään päivästä.”

KELAN TOIMIHENKILÖ

Viestintään ja ohjeistusten ymmärrettävyyteen kiinnitettiin huomiota muutenkin. Toimeentulotuesta tulisi vastaajien mukaan viestiä jo ennakkoon selkeästi niin, että se on viimesijainen ja edellyttää ensin ensisijaisten etuuksien hakemista. Vielä enemmän kiinnitettiin huomiota varsinaisessa asiakassuhteessa tapahtuviin ohjeistuksiin. Vastaajien mukaan Kelan kirjallinen ilmoitus perusosan alentamisesta ei ole kaikille ymmärrettävä, eivätkä kaikki asiakkaat lue päätöskirjeitä. Asiakkaille tarjottavan informaation tulisi olla selkokielistä: pitäisi kertoa, minkä verran tuki vähenee ja mitä sen estämiseksi on tehtävä.

Osa vastaajista ehdotti Kelaan henkilökohtaisempaa ohjausta, mikä mahdollistaisi paremmin myös harkinnan. Alentamistilanteissa olisi hyödyllistä soittaa ensin asiakkaalle tai kutsua hänet palvelupisteelle kasvokkaiseen tapaamiseen. Näin asiakkaan olisi helpompi ymmärtää ehdot, miksi tukea ollaan alentamassa ja miten tilanteessa tulee toimia. Samalla Kelan toimihenkilö saisi enemmän tietoa asiakkaan tilanteesta, jossa ei ole ajoittain osattu hakea ensisijaista etuutta kuten sairauspäivärahaa.

”Päätökselle asian kirjaaminen ei ole todellista asioiden tiedottamista.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Perusosan alentamisesta tulisi luopua tai Kelan tulisi ottaa enemmän vastuuta asiakkaiden tavoittamisesta ja asioiden läpikäymisestä, asiakkaan ymmärryksen varmistamisesta henkilökohtaisesti, pelkällä päätöksellä tiedottamisesta.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Nuoret asiakkaat harvoin lukevat päätöksiä. Näistä voisi olla hyvä laittaa asiakkaalle teksti-/omakela-viestiä selkein, yksinkertaisin toimintaohjein.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Ennen perusosan alentamista tulisi asiakkaalle varata mahdollisuus tulla perusteellisesti kuulluksi joko puhelimitse tai kasvotusten, ja kartoittaa hänen elämäntilanteensa. Lisäksi tulisi selvittää, että asiakas ymmärtää, mitä perusosan alentamisella tarkoitetaan, eikä ole esimerkiksi sairauden, vamman tai kielitaidottomuuden vuoksi kykenemätön ymmärtämään prosessia.”

KELAN TOIMIHENKILÖ

”--- Jokaisessa harkintatilanteessa asiakas tulisi kontaktoida soittamalla tai viestillä niin, että voidaan varmistaa tavoitetuksi. Tässä tilanteessa oleville asiakkaille on tavallista, että päätöksiä ei lueta eikä seurata OmaKelaan saapuvia viestejä. Asiakkaat tulevat perusosan alentamisesta tietoisiksi vasta, kun alennus on jo tehty. Olisiko mahdollista tähänkin perustaa jonotyö, jota hoitaisivat palveluasiantuntijat? Käsittelijä loisi työn perusosan alentamisesta ja palveluasiantuntijat kontaktoisivat asiakkaan. Erittäin usein on tilanteita, jossa Kelassa ei olla tietoisia asiakkaan työkyvyttömyydestä, eikä päätöksellä ole ohjattu hakemaan sairauspäivärahaa. Asiakas ei ymmärrä, että perusosa jätetään alentamatta, jos hakee ensisijaisena etuutena sairauspäivärahan.”

KELAN TOIMIHENKILÖ

”Asiakkaille lähetettävät viestit on asiakkaille haastavia ymmärtää. Tilanteet ovat sellaisia, että olisi täysin perusteltua, että asiasta soitettaisiin asiakkaalle ja asiaa käytäisiin puhelimitse läpi. Tämän jälkeen asiasta voitaisiin vielä lähettää tarvittaessa OmaKelassa viesti, jotta asiakas voi palata siihen tarvittaessa. Ymmärrettävästi puheluihin ei ole tällä hetkellä resursseja Kelassa, mutta mielestäni pitäisi olla. Puhelussa asiakas saisi tiedon heti ja voisi kysyä, jos on kysyttävää. Voitaisiin tarvittaessa varata heti tulkkiaika, asian selvittämiseksi, jos on tarvetta. Samalla puhelussa voitaisiin käydä läpi muitakin asiakkaan asioita. Voisiko palveluasiantuntijoille tehdä soittopyyntöjä käsittelystä, jotta palveluasiantuntija soittaisi asiakkaalle ja kartoittaisi asiakkaan asian, jos käsittelijän arvion mukaan tarvetta on?”

KELAN TOIMIHENKILÖ

”Konkreettinen ohjaus sen sijaan että päätöksessä vain todetaan asioita. Asiakas voi olla vuosien saatossa niin passiivinen ja kyvytön hoitamaan omia asioitaan. Moni on tottunut saamaan etuuksia tekemättä mitään.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

Osa asiakkaista tulisi vastaajien mukaan ohjata ensisijaisesti muihin palveluihin kuin sosiaalitoimeen. Asiakkaista olisi vastaajien mukaan seulottava ensin pois työkyvyttömät. Asiakkaiden palveluihin ohjauksen tulisi perusosan alentamistilanteissa olla tiivis vaihe ja tätä haluttiin kehittää yhteistyössä Kelan, sosiaali-, terveys ja työllisyyspalvelujen kesken. Monet vastaajat toivoivat, että asiakkaiden ohjausta tehostettaisiin työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisessa sekä terveydenhuoltoon ja kuntoutukseen hakeutumisessa. Sosiaalityön sijaan asiakas ehdotettiin ohjattavan suoraan työkykyä tukevien palvelujen palvelutarvearviointiin, mikäli hän ei ole ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi. Monella on tällöin taustalla terveydellisiä haasteita. Mikäli asiakas ei todellisuudessa kykene työnhakuun, olisi vastaajien mukaan perusteltua luopua perusosan alentamisesta ja ohjata asiakas sosiaaliseen kuntoutukseen.

”Tiivistää yhteistyötä sostoimen, te-palveluiden ja Kelan kanssa jo ennen kuin alennuksella uhataan.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Prosessia tulisi kehittää yhteistyössä sosiaalitoimen, TE-palveluiden ja terveydenhuollon kanssa siten, että asiakas päätyisi mahdollisissa alentamisen tilanteissa oikeiden palveluiden/etuuksien piiriin. Jos alentamiseen päädytään, tulisi sen olla mahdollisimman lyhytaikaista. ”Intensiivinen” palvelutarpeen arviointi ja oikeisiin palveluihin ohjaaminen, jotta tilanne ei pitkittyisi. Tämä vaihe tulisi tehdä mahdollisimman helpoksi asiakkaalle.”

KELAN TOIMIHENKILÖ

”--- Eniten huolta perusosan alentaminen aiheuttaa väliinputoaja-asiakkaissa, jotka ovat työkyvyttömiä, mutta eivät ole oikeutettuja esimerkiksi kuntoutustukeen tai työkyvyttömyyseläkkeeseen ja työllisyyspalvelutkin katsovat, että he eivät kuulu työttömiksi työnhakijoiksi. Heidän kohdallaan pitäisi keksiä jokin ratkaisu, koska tuntuu tyhmältä ohjata heidät työttömiksi työnhakijoiksi ja neuvottelemaan asiasta te-palveluiden kanssa vain sen takia, että heidän perusosaansa ei alenneta.”

KELAN TOIMIHENKILÖ

”Palvelutarpeen arvio työkykyä tukevissa palveluissa sosiaalityön vastaanottopalveluiden sijaan. Jos asiakas ei ole ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi, on siihen joku syy (yleensä haasteet mielenterveyden tai päihteiden kanssa). Näihin asioihin olisi helpompi puuttua työkyvyn tuen palveluissa ja saada rakennettua polkua työllistymiseen. Nyt sosiaalityö on ylimääräinen välietappi asiassa.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Alueellamme olisi hyvä, jos olisi mahdollista tehdä esim. sosiaalisen kuntoutuksen päätös, jossa asiakas voisi olla perustoimeentulotuella ilman, että tulee perusosan alennusta. Näin saataisiin sellaiset työttömät työnhakijat pois työttömyysetuudelta, jotka eivät ole esim. päihdeongelman vuoksi työkykyisiä, mutta saataisiin heidät motivoitua osallistumaan esim. ryhmämuotoiseen toimintaan, joka tukisi päihteettömyyttä.”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

Vastaajat pyrkivät ehdotuksissaan myös keventämään asiakkaan ohjausta. Tässä ongelmallisimpana pidettiin samasta asiakkaasta tehtyjä toistuvia ilmoituksia ja ohjauksia sosiaalitoimeen. Varsinkaan 20 prosentin perusosan alennusilmoituksiin ei välttämättä ehditä edes reagoimaan sosiaalityössä. Monet avovastauksiin vastanneet toivat esille, että vain pieni joukko Kelasta sosiaalitoimeen ohjatuista asiakkaista tarvitsee aidosti erityisesti sosiaalipalveluja. Useat eivät myöskään saavu sosiaalitoimeen palvelutarpeen arviointiin. Vastaajat muistuttivat, että sosiaalipalveluja tarvitsevista asiakkaista Kela tekee joka tapauksessa sosiaalihuoltolain mukaisia huoli-ilmoituksia sosiaalitoimeen. Perusosan alentamistilanteissakin voisi soveltaa sosiaalitoimeen ohjausta vain niiden asiakkaiden kohdalla, joista on herännyt huoli. Muutamat sosiaalityöntekijät ehdottivat luopumista perusosan 20 prosentin alennuksissa kokonaan ilmoituksista sosiaalitoimeen. Pitkäaikaisista toimeentulotukiasiakkaista voisi myös ilmoittaa harvemmin, esimerkiksi kerran vuodessa.

”--- Asiakas kontaktoidaan kirjeitse, murto-osa on yhteydessä sosiaalitoimeen palvelutarpeen arvioinnin aloittamiseksi. Samasta asiakkaasta voi tulla useampi ilmoitus kuukauden aikana. ---”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Sosiaalityössä ei käytännössä juurikaan ole aikaa tavoitella 20 % alennuksen ilmoituksia, joten onko näitä tarpeellista ilmoittaa. ---”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

”Lainsäädäntö puhuu tällä hetkellä 20 % vähennyksen osalta, että Kelan tulisi tarvittaessa ohjata asiakas palvelutarpeen arvioon. Tällä hetkellä Kela tekee ilmoituksen automaattisesti alennuksen jälkeen. Ja aina uuden päätöksen yhteydessä. Rutiininomaisten ilmoitusten sijaan voisi olla hyödyllisempää, jos tarvitsevat tosiasiallisesti pystytään tunnistamaan. ---”

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ

Liitteet

LIITE 1.

Sosiaalityöntekijöiden sekä Kelan esihenkilöiden ja toimihenkilöiden näkemykset perustoimeentulotukea koskevista väittämistä.

	Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei osaa sanoa
	%	%	%
Perusosien tasot ovat riittävät			
Sosiaalityöntekijät	33	61	7
Kelan esihenkilöt	62	28	10
Kelan toimihenkilöt	58	29	13
Hyväksyttävien asumismenojen taso on riittävä			
Sosiaalityöntekijät	16	79	5
Kelan esihenkilöt	53	35	12
Kelan toimihenkilöt	37	52	11
Korvattavien lääkkeiden kattavuus on tällä hetkellä tarkoituksenmukainen			
Sosiaalityöntekijät	29	48	22
Kelan esihenkilöt	62	12	26
Kelan toimihenkilöt	52	15	33
150 euron suojaosa (ansiotulovähennys) tulee säilyttää			
Sosiaalityöntekijät	75	6	19
Kelan esihenkilöt	66	13	21
Kelan toimihenkilöt	75	11	13
Perusosan alentaminen edistää asiakkaan työllistymistä			
Sosiaalityöntekijät	11	77	12
Kelan esihenkilöt	33	49	18
Kelan toimihenkilöt	28	55	17
Perusosan alentaminen edistää palveluihin hakeutumista			
Sosiaalityöntekijät	33	52	16
Kelan esihenkilöt	55	31	15
Kelan toimihenkilöt	54	31	16
Perusosan alentaminen on liian monimutkainen prosessi			
Sosiaalityöntekijät	37	27	37
Kelan esihenkilöt	54	19	28
Kelan toimihenkilöt	53	24	23

	Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei osaa sanoa
	%	%	%
Sosiaalityön lausunnoilla on vaikutusta perusosan alentamispäätöksiin			
Sosiaalityöntekijät	32	31	37
Kelan esihenkilöt	38	5	57
Kelan toimihenkilöt	49	16	35
Perusosan alentamisesta pitäisi luopua			
Sosiaalityöntekijät	44	35	21
Kelan esihenkilöt	23	48	29
Kelan toimihenkilöt	19	61	20
Velvoitteesta ohjata asiakas Kelasta sosiaalitoimeen perusosan (40 %:n) alentamisen yhteydessä tulisi luopua			
Sosiaalityöntekijät	26	52	22
Kelan esihenkilöt	15	54	30
Kelan toimihenkilöt	18	58	23
Perusosan alentamisen lisäksi tulisi olla mahdollista evätä asiakkaalta perustoimeentulotuki kokonaan			
Sosiaalityöntekijät	9	77	15
Kelan esihenkilöt	30	45	25
Kelan toimihenkilöt	28	55	17

Sosiaalityöntekijät n=396–401, Kelan esihenkilöt n=136–138, Kelan toimihenkilöt n=411–413

Lähteet

Kela (2025). Toimeentulotuen perusosan määrä. Verkkosivu. Saatavana: <<https://www.kela.fi/toimeentulotuki-perusosan-maara>>. Viitattu 21.2.2025.

Mäkinen, Lauri (2025). Toimeentulotuen perusosan alentaminen on melko harvinaista ja kohdistuu useimmin yksin asuviin miehiin. Tutkimusblogi. Kela. Julkaistu 19.11.2024, päivitetty 22.1.2025. Saatavana: <<https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/1126749/toimeentulotuen-perusosan-alentaminen-on-melko-harvinaista-ja-kohdistuu-useimmin-yksin-asuviin-miehiin?q=%22Toimeentulotuen%20perusosan%20alentaminen%20on%20melko%20harvinaista%20ja%20kohdistuu%20useimmin%20yksin%20asuviin%20miehiin%22>>. Viitattu 21.2.2025.

Laki toimeentulotuesta 1412/1997. Annettu Helsingissä 1.3.1998.

Toimeentulotuki 2023. Suomen virallinen tilasto (SVT). Tilastoraportti 2024: 20. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavana: <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/149029/Toimeentulotuki%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>.

Toimeentulotukilain kokonaisuudistusta valmisteleavan työryhmän loppumuistio (2025). Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavana: <<https://valtioneuvosto.fi/documents/1271139/198978037/Toimeentulotukilain+kokonaisuudistusta+valmistelevan+ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+loppumuistio.pdf/599cdc06-c175-a6f6-0318-2aedo9c541d/Toimeentulotukilain+kokonaisuudistusta+valmistelevan+ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+loppumuistio.pdf?t=1736494255148>>.

Valtioneuvosto (2023). Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58. Helsinki: Valtioneuvosto. Saatavana: <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8>>.